

Minoritní plodiny a plevele na výstavě

Přehlídku vzrostlých porostů vybraných minoritních plodin můžete v rámci projektu HealthyMinorCereals (Zdravé minoritní obiloviny) vidět na výstavě Naše pole, která se koná ve dnech 9. až 10. června v Nabočanech u Chrudimi.

Na jednom místě tak můžete v Nabočanech zhlédnout více než dvě desítky vzrostlých odrůd a druhů méně známých druhů obilnin – špaldy, jednozrnka, dvouzrnky či žita nebo ovesa – a detailně se seznámit s jejich vlastnostmi. Na pokusných parcelách Výzkumného ústavu rostlinné výroby, v.v.i., (VÚRV) a PRO-BIO obchodní společnosti budou představeny pluchaté pšenice – špalda, jednozrnka a dvouzrnka, a dále odrůdy ovesa a žita.

Ačkoliv bylo žito u nás ještě před 2. světovou válkou nejpěstovanější obilninou, v současné době se pěstuje na méně než třech procentech plochy všech obilnin. Pšenice setá zaujímá téměř 60 procent a ječmen zhruba jednu čtvrtinu plochy obilnin u nás. Vzhledem k tomu, že se šlechtitelské úsilí soustředilo v minulosti především na vyšší výnos těchto dvou obilnin, ostatní druhy byly opomíjeny. Postupně tak došlo k výraznému snížení variability pěstovaných druhů i odrůd. Negativním důsledkem tohoto trendu je snížená schopnost pěstovaných plodin vyrovnávat se s biotickými

a abiotickými stresy, jako jsou choroby, škůdci či nepřízní počasí. Šlechtění moderních odrůd na využívání vyšších dávek minerálních hnojiv a ochranných prostředků má současně negativní dopad na kvalitu životního prostředí.

Nejnovější výzkumy ukazují, že tradiční, méně šlechtěné odrůdy a druhy si zachovaly vyšší nutriční hodnotu díky vyššímu obsahu bílkovin, minerálních látek a antioxidantů. Díky tomu začínají být tyto plodiny a odrůdy vyhledávány mezi spotřebiteli. Také z hlediska ochrany přírody a zachování zdravého životního prostředí roste zájem o pěstování plodin, které vyžadují nižší energetické vstupy. Stoupá i poptávka po odrůdách, které jsou robustnější a lépe se vyrovnávají s výkyvy počasí v měnících se klimatických podmínkách.

Evropský projekt

Komplexní výzkum jmenovaných minoritních obilnin je náplní evropského výzkumného projektu s názvem HealthyMinorCereals. Účastní se ho šestnáct organizací z deseti evropských států (mezi nimi najdeme uni-

verzity, výzkumné ústavy i malé a střední podniky, od šlechtitelů až po potravináře). V současné době probíhá v rámci projektu výběr a testování genetických zdrojů vybraných druhů uložených jak v genových bankách, tak i z kolekcí šlechtitelů. V laboratorních podmínkách se s využitím markerů hodnotí genetická povaha jednotlivých vzorků. Cílem je nalezení genů či alel odpovědných za výnos, rezistenci k chorobám a kvalitu zrna. Další hodnocení pak probíhá na

Kromě vědeckých publikací bude výsledkem pětiletého výzkumu, který skončí v srpnu 2018, také ucelený balíček informací pro pěstitele, zpracovatele primární suroviny, výrobce konečného produktu a spotřebitele. V rámci projektu probíhá také průzkum trhu a budou doporučeny nejkratší a nejefektivnější cesty, jak nové výrobky úspěšně nabídnout spotřebiteli. Vedle nabídky nutričně hodnotných potravin je smyslem projektu dosáhnout vyšší rozmanitosti pěst-



V současné době probíhá v rámci projektu výběr a testování genetických zdrojů vybraných druhů uložených jak v genových bankách, tak i z kolekcí šlechtitelů Foto archiv VÚRV



Multiplikace osiva genetických zdrojů žita Foto archiv VÚRV

Komentované prohlídky

Komentované prohlídky vzrostlých porostů minoritních plodin v rámci výstavy Naše pole se konají v níže uvedených termínech na parcelách VÚRV a PRO-BIO obchodní společnost.

Úterý 9. 6.

10:30 hod. Přehlídka minoritních plodin – špalda, jednozrnka, dvouzrnka, žito, oves (Ing. Janovská, Ph.D., VÚRV a prof. Ing. Ivana Capouchová, CSc., ČZU)
11:30 hod. – Přehlídka odrůd špaldy a ozimé pšenice vhodné do ekologického zemědělství (Ing. Petr Trávníček)

Středa 10. 6.

9:30 hod. – Přehlídka minoritních plodin – špalda, jednozrnka, dvouzrnka, žito, oves (Ing. Janovská, Ph.D., VÚRV)
11:30 hod. – Přehlídka odrůd špaldy a ozimé pšenice vhodné do ekologického zemědělství (Ing. Petr Trávníček)

Přehlídka ukázek plevelů

Pro zájemce připravil Výzkumný ústav rostlinné výroby také ukázkou 55 plevelných druhů s odborným komentářem o systému jejich správné regulace. Prezentovány zde budou vybrané nejvýznamnější plevelné druhy, které v současné době expandují na polích. Poukázáno bude na jejich biologické vlast-

nosti a rizika expanzí – v posledních letech stoupá význam teplo-milných plevelných druhů, které vystupují i do vyšších poloh a do oblastí, kde se dříve nevy-skytovaly. Odborný výklad zajišťuje doc. Ing. Jan Míkulka, CSc. z VÚRV. Porosty plevelů naleznete na výstavě na parcelách VÚRV.

Více o ekozemědělství na stánku ČTPEZ

Stejně jako v předchozích letech mohou návštěvníci výstavy využít odborných konzultací z oblasti ekologického zemědělství a kontroly a výzkumu, které nabídne stan České technologické platformy pro ekologické zemědělství (ČTPEZ). V prostoru prezentace této platformy se můžete setkat se zástupci Svazu PRO-BIO, odbornými ekologickými poradci ze Spolku PRO BIO poradenství, České zemědělské univerzity, Jihočeské univerzity, Bioinstitutu, kontrolní organizace ABCert, obchodníky z odbytové organizace PRODEJ BIO a zástupce AGRO-BIO Rokycany. Samostatně expozice, kde můžete získat další informace z oblasti ekologického zemědělství, letos nově na výstavě nabízí také společnost PRO-BIO obchodní společnost a BIOCONT Laboratory.



Projekt HealthyMinorCereals se uskutečňuje v deseti evropských zemích v různých půdně-klimatických podmínkách. Fenotypování špaldy na Krétě Foto archiv VÚRV

poli, kde se hodnotí morfologické znaky, fenologie a také tolerance či rezistence k různým chorobám. Ve čtyřech evropských státech byly založeny pokusy, které budou po dobu tří let hodnotit různé způsoby agrotechniky, včetně vhodného typu a dávky hnojení v různých půdně-klimatických podmínkách. V projektu se bude sledovat i nutriční kvalita zrna nejméně u 50 genotypů každé plodiny. Na tyto výsledky naváže hledání nevhodnějších metod zpracování zrna tak, aby byla zachována nejvyšší nutriční hodnota i v konečném produktu, který putuje ke spotřebiteli.

tovaných plodin a nabídnout k pěstování ty druhy obilnin, které nevyžadují ke svému úspěšnému pěstování vysoké energetické vstupy. Minoritní obilniny mají vysoký potenciál pro uplatnění zejména v ekologickém zemědělství.

Projekt HealthyMinorCereals je finančně podpořený ze 7. Rámcového programu EU. Hlavním koordinátorem je Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i., dalšími domácími účastníky v projektu jsou PRO-BIO obchodní společnost, která patří mezi největší zpracovatele minoritních plodin v ČR či šlechtitelská společnost Selgen a s.

Nová publikace Půda – zdravá, živá, úrodná

U příležitosti Mezinárodního roku půdy vychází kniha Půda – zdravá, živá, úrodná autora Radomila Hradila. Je počinem, který ocení nejen příznivci udržitelného zemědělství. Statě a pojednání významných zemědělských odborníků, biologů, lékařů a filozofů i běžných zemědělců vytvářejí unikátní záznam proměny našeho pohledu na význam půdy za poslední dvě století.

Kniha je fascinujícím důkazem toho, jak nástup racionality dokázal během relativně krátké doby proměnit postoj společnosti k něčemu po staletí tak pevnému a neměnnému, jako je celostní vnímání země jako „živé hmoty“ a jejího významu v našich životech. Jejím cílem je poukázat na náš současný postoj k půdě, který ve snaze o co největší objektivizaci postupně vede k nutnému odčizení, zároveň pak také čtenářům představuje osobnosti, které dokázaly z tohoto technicistního proudu vystoupit. Převážně chronologicky jsou zde seřazeny texty a přednášky od vědců, zakladatelů a průkopníků různých směrů

ekologického zemědělství či půdoznalců od počátku 19. století až po současnost. Většina z nich upozorňuje na dopady, které má intenzivní průmyslové zemědělství, a hledá cesty, které lépe naplňují pojetí půdy a její úrodnosti jako živé hmoty.

Kniha čtenáře vede vývojovým myšlenkovým kruhem, od celku k detailu a zpět. Dočtete se zde o počátcích zemědělské vědy, která se poprvé snaží postihnout význam půdy pro růst rostlin, seznámíte se zde s humusovou teorií Albrechta Thaera, teorií vyčerpávání půdy a náhradou živin Justuse Liebiga či přelomovou a téměř zapomenutou



Přebal publikace Foto archiv autorky

prací Charlese Darwina o významu žízála pro vznik ornice. Detailní život v orné půdě popisuje ve dvacátých letech Raoul Francé, význam kořenového systému ve třicátých letech Howard J. Dittmer. V době silící technizace prezentuje poprvé Rudolf Steiner v roce 1924 svou teorii půdy jako živého orgánu a dává tak základ biodynamickému zemědělství a následně budoucímu rozvoji dalších alternativních zemědělských přístupů. Mezi další významná jména v knize zastoupená patří Albrecht Howard, Eve Balfour, Hans Peter Rusch, Franz Sekera, Wilfried Hartl či Vandana Shiva.

Rada textů, přestože jsou mnohdy považovány za přelomové, nebyla nikdy přeložena a v knize tak slaví svou českou premiéru. Je z nich patrné, jak těžké bylo pro vědce počátku 19. století zaujmout k půdě ryze racionální postoj a jak obtížné je dnes, v době vysoce rozvinutého průmyslového zemědělství, tento racionální postoj měnit. Autorem předmluvy je Jiří Urban, jeden z průkopníků ekologického zemědělství u nás a v současné době ředitel Sekce rostlinné výroby v ÚKZÚZ. Knihu vydalo u příležitosti Mezinárodního roku půdy nakladatelství Fabula ve spolupráci s Bioinstitutem o. p. s.

O autorovi

Radomil Hradil vystudoval fyto-technický obor, specializaci Integrovaná ochrana rostlin na Vysoké škole zemědělské v Brně (dnes Mendelova univerzita v Brně). V současné době se věnuje překladatelské, vydavatelské a publikační činnosti. Je autorem řady knih zabývajících se životním prostředím a duchovními tematikou.

Stránku připravila Kateřina Čapounová, Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství

